

Profesor Anna Kossowska (7.03.1943–4.06.2019)

4 czerwca 2019 r. odeszła od nas Profesor Anna Kossowska. Kryminolożka i socjolożka. Od początku swojej kariery naukowej związana z Zakładem Kryminologii Instytutu Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk, w którym pracowała od 1966 r., czyli od momentu uzyskania tytułu magistra socjologii. W Zakładzie przeszła drogę od asystentki naukowej do kierowniczkini (w latach 2007–2014). Także po przejściu na emeryturę w 2015 r. cały czas włączała się w prace Zakładu, będąc obecną na naszych zebraniach i uczestnicząc w dyskusjach i debatach. W Instytucie Nauk Prawnych PAN była członkinią Rady Naukowej, a w latach 1994–2000 przez dwie kadencje pełniła funkcję zastępczyni Dyrektora Instytutu do spraw naukowych.

Anna Kossowska urodziła się 7 marca 1943 r. w Piasecznie (choć w akcie urodzenia jako datę urodzin omyłkowo wpisano 7 czerwca – i to właśnie ta data występuje we wszystkich oficjalnych dokumentach). Ukończyła warszawskie liceum im. Królowej Jadwigi, a następnie studiowała socjologię na Uniwersytecie Warszawskim, na którym w 1966 r. obroniła pracę magisterską poświęconą problematyce kazirodztwa. W grudniu 1966 r. została zatrudniona na stanowisku asystentki naukowo-technicznej (a następnie, od 1968 r., naukowo-badawczej) w Zakładzie Kryminologii INP PAN.

W 1976 r. na podstawie rozprawy pt. *Przestępczość na terenie Warszawy – analiza ekologiczna* Anna Kossowska uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych w dziedzinie socjologii – nadany przez Instytut Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk. W 1992 r. na podstawie monografii pt. *Funkcjonowanie kontroli społecznej – analiza kryminologiczna* (Agencja Scholar, Warszawa 1992) Rada Naukowa Instytutu Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk nadała Jej stopień doktora habilitowanego nauk prawnych w dziedzinie kryminologii.

Profesor Anna Kossowska przez większą część swojej kariery naukowej była członkinią Komitetu Redakcyjnego „Archiwum Kryminologii”, w którym od końca lat 70. do roku 1987 pełniła także obowiązki sekretarza redakcji. Współtworzyła również „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Kryminologicznego im. prof. Stanisława Batawii”. Od początku zasiadała w komitecie redakcyjnym tego czasopisma i przeszła przez wszystkie funkcje w redakcji: od członkini komitetu redakcyjnego, poprzez sekretarza redakcji (1995–1996), redaktora naczelną (1997–2002), po

zastępczynią redaktor naczelnej (od 2003 r. do śmierci). Jeśli chodzi o działalność społeczną Anny Kossowskiej, to należy w niej wyróżnić fakt, że w latach 2009–2018 przez dwie kadencje kierowała Polskim Towarzystwem Kryminologicznym im. prof. Stanisława Batawii, a we wcześniejszych latach wielokrotnie pełniła różne inne funkcje we władzach Towarzystwa.

Pasją Profesor Anny Kossowskiej było uczenie. Pracowała w wielu szkołach wyższych, gdzie wykładała kryminologię. Studenci niezwykle cenili prowadzone przez Nią zajęcia. W latach 1984–1987 prowadziła zajęcia na Wydziale Psychologii Uniwersytetu Warszawskiego, a w okresie 1997–2013 pracowała w Instytucie Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji tej uczelni. Wykładała także w Europejskiej Wyższej Szkole Prawa i Administracji w Warszawie oraz w Akademii im. Leona Koźmińskiego. W tym czasie wypromowała dziesiątki prac magisterskich. Była także promotorką dwóch prac doktorskich: jednej obronionej w 2008 r. przez Dagmarę Woźniakowską-Fajst (*Przestępczość nieletnich dziewcząt*), a kolejnej w 2010 r. przez Magdalенę Goldschneider (*Przestępczość w wielkim mieście. Empiryczna weryfikacja teorii ekologicznych w kryminologii*).

Być może w związku z wykształceniem socjologicznym, a może ze względu na nieco przekorną osobowością, Anna Kossowska w swoich pracach naukowych zawsze stawiała pytania trudne, podchwytliwe, kontestujące rzeczywistość, pozostające w nurcie kryminologii antynaturalistycznej. Za ogromny atut w dorobku naukowym Anny Kossowskiej należy także uznać konsekwentne stosowanie socjologicznego podejścia w kryminologii, pozwalającego patrzeć na procesy społeczne, przestępczość i politykę karną z innej nieco perspektywy niż czyni to większość naukowców zajmujących się w Polsce tą dziedziną.

Obszar badań i zainteresowań naukowych Profesor Anny Kossowskiej był szeroki. W początkach swojej kariery naukowej badała ona problem przestępczości młodzieży¹, a także środowiskowe uwarunkowania przestępczości². Wątek zachowań dewiacyjnych młodych ludzi był stale obecny w dorobku naukowym Pani Profesor³. W swoich pracach podkreślała, że przestępczość młodzieży zawsze budziła niepokój społeczny, a od lat 90. XX w. stała się wręcz przedmiotem paniki moralnej, generując niezupełnie uzasadniony lęk.

Tematyką, której Anna Kossowska w swoim dorobku poświęciła szczególną uwagę, była zmiana społeczna i jej konsekwencje, w tym wpływ zmian społeczno-gospodarczych na zachowania dewiacyjne oraz przestępcze. Zmiany prawa

¹ A. Kossowska, *Wyniki badań 110 dziewcząt „nie uczących się i nie pracujących”*, „Archiwum Kryminologii” 1972, t. V, s. 84–116.

² A. Kossowska, *Rodziny wieloproblemowe – charakterystyka 222 rodzin z dzielnicy Praga-Północ*, „Archiwum Kryminologii” 1982, t. VIII–IX, 291–337.

³ A. Kossowska, *Obraz przestępczości współczesnej młodzieży* [w:] K. Krajewski (red.), *Nauki penalne wobec problemów współczesnej przestępczości*, Wolters Kluwer, Warszawa 2007, s. 447–454; A. Kossowska, *Przestępczość i zachowania dewiacyjne współczesnej młodzieży polskiej (badania typu self-report)*, „Archiwum Kryminologii” 2005–2006, t. XXVIII, s. 375–387.

w Polsce i ich oddziaływanie na przestępczość były szczególnie widoczne w procesie transformacji ustrojowej po 1989 r. O ich skutkach Profesor Kossowska pisała tuż po ich wystąpieniu⁴ i kontynuowała ten wątek w kolejnych latach. Swoje badania w tym zakresie zreasumowała, stwierdzając, że w okresie transformacji „Przed wszystkim prawo w pewnym sensie «nie nadążało» za zmianami polityczno-gospodarczymi, a sam proces zmiany prawa i jego stosowania był skomplikowany oraz toczył się często w atmosferze gorących dyskusji i kontrowersji. Przyczyniało się to do osłabienia szacunku do prawa, skądinąd w Polsce zawsze niezbyt głębokiego”⁵.

Bardzo rozbudowanym wątkiem w dorobku Profesor Anny Kossowskiej była również problematyka kontroli przestępczości⁶ i reakcji na przestępczość. W tym obszarze badawczym na szczególne uznanie zasługują prace Pani Profesor poświęcone ekologii przestępczości⁷. W swoich badaniach koncentrowała się głównie na kontroli nieformalnej, to ten bowiem wymiar kontroli uznawała za podstawowy czynnik kształtujący życie społeczne.

Wymienione powyżej wiodące tematy w dorobku Anny Kossowskiej nie są oczywiście jedynymi, jakie podejmowała. W kręgu Jej zainteresowań badawczych pozostawały zagadnienia poświęcone teoriom kryminologicznym⁸ czy szerszej analizie stanu współczesnej kryminologii⁹. Materiały do badań Anna Kossowska zbierała nie tylko w Polsce, ale także za granicą. Otrzymała stypendium Fundacji Kościuszkowskiej, dzięki któremu pół roku mogła spędzić w Stanach Zjednoczonych. Przebywała także na wyjazdach badawczych w Szwecji, Hiszpanii oraz Finlandii.

Niewątpliwą zaletą prac Anny Kossowskiej jest również język, jakim zostały one napisane. Pani Profesor co prawda zawsze powtarzała, że bardzo nie lubi pisać,

---

⁴ H. Kołakowska-Przelomiec, A. Kossowska, D. Wójcik, *Przestępczość w okresie transformacji ustrojowej* [w:] *Prawo w okresie przemian ustrojowych w Polsce. Z badań Instytutu Nauk Prawnych PAN*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 1995, s. 213–227; A. Kossowska, *Crime in Poland in the period of rapid social change* [w:] B. Szamota-Saeki, D. Wójcik (red.), *Impact of Political, Economic and Social Change on Crime and its Image in Society. 51st International Course of Criminology. 12–16 September 1995, Warsaw, Poland*, Dom Wydawniczy ABC, Warszawa 1996, s. 29–35.

⁵ A. Kossowska, *Zmiana społeczna a przestępczość* [w:] K. Buczkowski, B. Czarnecka-Działuk, W. Klaus, A. Kossowska, I. Rzeplińska, P. Wiktorska, D. Woźniakowska-Fajst, *Spoleczno-polityczne konteksty współczesnej przestępczości w Polsce*, Wydawnictwo Akademickie Sedno, Warszawa 2013, s. 97.

⁶ A. Kossowska, *Funkcjonowanie kontroli społecznej. Analiza kryminologiczna*, Agencja Scholar, Warszawa 1992.

⁷ A. Kossowska, *Przestępczość w środowisku wielkomiejskim* [w:] J. Jasiński (red.), *Zagadnienia przestępczości w Polsce*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1975, s. 140–155; A. Kossowska, *Przestępczość na terenie Warszawy. Analiza ekologiczna*, „Archiwum Kryminologii” 1976, t. VII, s. 141–263; A. Kossowska, *Sytuacyjne zapobieganie przestępczości*, „Archiwum Kryminologii” 1994, t. XX, s. 7–20.

⁸ A. Kossowska, *Przestępczość w środowisku wielkomiejskim...*, op. cit.; A. Kossowska, *Refleksje na temat niektórych problemów współczesnej kryminologii*, „Archiwum Kryminologii” 2001–2002, t. XXVI, s. 7–16.

⁹ A. Kossowska, *Kryminologia polska – tradycja i perspektywy*, „Studia Prawnicze” 2001, nr 3–4, s. 379–395.

jednak Jej teksty są głęboko przemyślane, spójne, treściwe i po prostu znakomicie się je czyta.

Chwile wolne od pracy Pani Profesor spędzała z mężem na swojej ukochanej działce w Lipkach pod Stoczkiem Węgrowskim. Kilkakrotnie gościła tam nasz zakładowy zespół – podczas tych spotkań na łonie przyrody podejmowaliśmy także tematy naukowe.

Profesor Anna Kossowska była naszą koleżanką, nauczycielką, mentorką. Niezwykle ważną uczestniczką całego życia Zakładu Kryminologii. Osobą o dużej wrażliwości, życzliwą komentatorką naszych działań.

Panią Profesor pożegnaliśmy 13 czerwca 2019 r. na warszawskich Starych Powązkach. Cały czas ogromnie nam Jej brakuje i na pewno zawsze będzie brakowało.

Zespół Zakładu Kryminologii INP PAN:

Konrad Buczkowski, Beata Czarnecka-Działuk, Witold Klaus, Irena Rzeplińska, Monika Szulecka, Justyna Włodarczyk-Madejska, Paulina Wiktorska, Dagmara Woźniakowska-Fajst, Dobrochna Wójcik, Dominik Wzorek.

Bibliografia prac Profesor Anny Kossowskiej (w porządku chronologicznym)

1970–1980

- Kossowska A., *Młodociani sprawcy przestępstw o charakterze chuligańskim na terenie Warszawy*, „Archiwum Kryminologii” 1972, t. V, s. 191–212, <https://doi.org/10.7420/AK1972C>.
- Ostrihanska Z., Kossowska A., *Wyniki badań 110 dziewcząt „nie uczących się i nie pracujących”*, „Archiwum Kryminologii” 1972, t. V, s. 84–116, <https://doi.org/10.7420/AK1972A3>.
- Ostrihańska Z., Kołakowska-Przełomiec H., Batawia S., Kossowska A., Marek M., *Rozmiary nieprzystosowania społecznego młodzieży „nie uczącej się i nie pracującej” badanej w latach 1967/1968 i 1968/1969*, „Archiwum Kryminologii” 1972, t. V, s. 7–149, <https://doi.org/10.7420/AK1972A>.
- Kossowska A., *Grupy rówieśników a przestępczość młodzieży* [w:] J. Jasiński (red.), *Zagadnienia przestępczości w Polsce*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1975, s. 206–218.
- Kossowska A., *Przestępczość w środowisku wielkomiejskim* [w:] J. Jasiński (red.), *Zagadnienia przestępczości w Polsce*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1975, s. 140–155.
- Kossowska A., *Przestępczość na terenie Warszawy. Analiza ekologiczna*, „Archiwum Kryminologii” 1976, t. VII, s. 141–263, <https://doi.org/10.7420/AK1976B>.

- Kossowska A., *Przestępczość na terenie wielkiego miasta* [w:] J. Jasiński (red.), *Zagadnienia nieprzystosowania społecznego i przestępczości w Polsce*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1978, s. 165–186.
- Kossowska A., Mościskier A., *Grupy rówieśników a przestępczość młodzieży* [w:] J. Jasiński (red.), *Zagadnienia nieprzystosowania społecznego i przestępczości w Polsce*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1978, s. 367–378.
- Kossowska A., *Sytuacja dzieci w rodzinach alkoholików* [w:] A. Ratajczak (red.), *Polityka wobec pijaństwa i alkoholizmu. Materiały III sesji naukowej poświęconej problemom kryminologicznym Wielkopolski, Ślesin k. Konina, 4–5 X 1979 r.*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 1979.

1981–1990

- Kossowska A., *Rodziny wieloproblemowe – charakterystyka 222 rodzin z dzielnicy Praga-Północ*, „Archiwum Kryminologii” 1982, t. VIII–IX, s. 291–337, <https://doi.org/10.7420/AK1982G>.
- Kossowska A., *Kierunek biologiczny we współczesnej kryminologii*, „Archiwum Kryminologii” 1984, t. XI, s. 123–141, <https://doi.org/10.7420/AK1984C>.
- Kossowska A., *Teoria kontroli społecznej w kryminologii*, „Archiwum Kryminologii” 1984, t. X, s. 7–22, <https://doi.org/10.7420/AK1983A>.
- Kossowska A., *Problematyka pasożytnictwa społecznego: aspekty kryminologiczne*, „Archiwum Kryminologii” 1985, t. XII, s. 113–118, <https://doi.org/10.7420/AK1985J>.
- Kossowska A., *Społeczny koszt udziału świadka w procesie sądowym* [w:] S. Waltoś (red.), *Świadek w procesie sądowym*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1985, s. 275–290.
- Kossowska A., *Zaburzenia socjalizacji dzieci w rodzinach wieloproblemowych* [w:] M. Ziemska (red.), *Problemy integracji i dezintegracji rodziny*, Wydawnictwa UW, Warszawa 1986, s. 117–124.
- Kossowska A., *Dezorganizacja społeczna a przestępczość*, „Archiwum Kryminologii” 1988, t. XV, s. 9–32, <https://doi.org/10.7420/AK1988A>.
- Kossowska A., *Crime and delinquency in big cities* [w:] J. Jasiński (red.), *Problems of Social Maladjustment and Crime in Poland*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1989, s. 80–99.
- Kossowska A., *Peer groups and delinquency in the youth* [w:] J. Jasiński (red.), *Problems of Social Maladjustment and Crime in Poland*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1989, s. 223–238.
- Kossowska A., *Social control in Poland* [w:] H. Gomez Buendia (red.), *Urban Crime – Global Trends and Policy*, Tokio 1989.

1991–2000

- Kossowska A., *Funkcjonowanie kontroli społecznej. Analiza kryminologiczna*, Agencja Scholar, Warszawa 1992.

- Kossowska A., *Środowiskowo-przestrzenne uwarunkowania przestępczości (wybrane zagadnienia współczesnej ekologii przestępczości)*, „Archiwum Kryminologii” 1993, t. XIX, s. 7–16, <https://doi.org/10.7420/AK1993A>.
- Kossowska A., *Sytuacyjne zapobieganie przestępczości*, „Archiwum Kryminologii” 1994, t. XX, s. 7–20, <https://doi.org/10.7420/AK1994A>.
- Kossowska A., Kołakowska-Przełomiec K., Wójcik D., *Przestępczość w okresie transformacji ustrojowej [w:] Prawo w okresie przemian ustrojowych w Polsce. Z badań Instytutu Nauk Prawnych PAN*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 1995, s. 213–227.
- Kossowska A., Krawczyk J., Rzeplińska I., *Zachowania dewiacyjne młodzieży w Warszawie w 1993 r.*, „Archiwum Kryminologii” 1995, t. XXI, s. 81–103, <https://doi.org/10.7420/AK1995C>.
- Kossowska A., *Crime in Poland in the period of rapid social change [w:] B. Szamota-Saeki, D. Wójcik (red.), Impact of Political, Economic and Social Change on Crime and Its Image in Society. 51st International Course of Criminology, 12–16 September 1995, Warsaw, Poland*, Dom Wydawniczy ABC, Warszawa 1996, s. 29–35.
- Kossowska A., *Przestępstwa kradzieży z włamaniem – analiza ekologiczna [w:] H. Kołakowska-Przełomiec (red.), Przestępstwa kradzieży z włamaniem. Studium kryminologiczne*, „Typografia”, Warszawa 1996, s. 23–59.
- Kossowska A., Krawczyk J., *Rozmiary i dynamika przestępczości w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem przestępstwa włamania [w:] H. Kołakowska-Przełomiec (red.), Przestępstwa kradzieży z włamaniem. Studium kryminologiczne*, „Typografia”, Warszawa 1996, s. 11–21.
- Kossowska A., *Zachowania dewiacyjne w świetle teorii kontroli społecznej [w:] M. Porowski (red.), IPSiR dzisiaj. Księga jubileuszowa pamięci Profesorów Stanisława Jedlewskiego i Czesława Czapówa w 25 rocznicę powołania na UW Instytutu Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji, IPSiR UW*, Warszawa 1998, s. 183–189.
- Kossowska A., *O potrzebie lokalnej prewencji przestępczości z punktu widzenia kryminologii (refleksje na tle warsztatów samorządowych poświęconych zapobieganiu przestępczości) [w:] J. Czapska, W. Krupiarz (red.), Zapobieganie przestępczości w społecznościach lokalnych*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 1999, s. 123–132.
- Kossowska A., *Crime prevention [w:] A. Siemaszko (red.), Crime and Law Enforcement in Poland on the Threshold of the 21st century*, Oficyna Naukowa, Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, Warszawa 2000, s. 156–161.

2001–2010

- Kossowska A., *Kryminologia polska – tradycja i perspektywy*, „Studia Prawnicze” 2001, nr 3–4, s. 379–395.
- Kossowska A., *Refleksje na temat niektórych problemów współczesnej kryminologii*, „Archiwum Kryminologii” 2001–2002, t. XXVI, s. 7–16, <https://doi.org/10.7420/AK2001-2002A>.

- Kossowska A., *Zapobieganie przestępczości w Polsce w latach 90. Perspektywa kryminologiczna* [w:] J. Czapska, H. Kury (red.), *Mit represyjności albo o znaczeniu prewencji kryminalnej*, Zakamycze, Kraków 2002, s. 585–603.
- Kossowska A., *Przestępczość i zachowania dewiacyjne współczesnej młodzieży polskiej (badania typu self-report)*, „Archiwum Kryminologii” 2005–2006, t. XXVIII, s. 375–387.
- Wójcik D., Kossowska A., Rzeplińska I., Woźniakowska D., Klaus W., *Zagrożenie przestępczością – mity, rzeczywistość, reakcja społeczna* [w:] W. Czaplinski (red.), *Prawo w XXI wieku. Księga pamiątkowa 50-lecia Instytutu Nauk Prawnych PAN*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2006, s. 1053–1069.
- Kossowska A., *Współczesna przestępczość – uwarunkowania i konsekwencje. Dylematy reakcji społecznej* [w:] B. Urban, J. Stanik (red.), *Resocjalizacja. Teoria i praktyka pedagogiczna*, t. 2, Pedagogium Wyższa Szkoła Pedagogiki Resocjalizacyjnej, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007, s. 9–19.
- Kossowska A., *Kapitał społeczny a przestępczość*, „Archiwum Kryminologii” 2007–2008, t. XXIX–XXX, s. 113–118.
- Kossowska A., *Obraz przestępczości współczesnej młodzieży* [w:] K. Krajewski (red.), *Nauki penalne wobec problemów współczesnej przestępczości. Księga jubileuszowa z okazji 70. rocznicy urodzin Profesora Andrzeja Gaberle*, Wolters Kluwer, Warszawa 2007, s. 447–454.
- Kossowska A., *Zapobieganie przestępczości nieletnich – wybrane zagadnienia* [w:] J. Jakubowska-Hara, C. Nowak, J. Skupiński (red.), *Reforma prawa karnego. Propozycje i komentarze. Księga pamiątkowa Profesor Barbary Kunickiej-Michalskiej*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2008, s. 571–579.
- Kossowska A., Rzeplińska I., Woźniakowska D., Klaus W., *Criminal policy based on fear of crime (case of Poland)* [w:] H. Kury (red.), *Fear of Crime. Punitivity, New Developments in Theory and Research*, Universitätsverlag Brockmeyer, Bochum 2008, s. 371–392.

2011–2019

- Kossowska A., Buczkowski K., Klaus W., Rzeplińska I., Woźniakowska-Fajst D., *The role of politicians and the media in society's perception of crime* [w:] A. Šelih, A. Završnik (red.), *Crime and Transition in Central and Eastern Europe*, New York–Heidelberg–Dordrecht–London, Springer 2012, s. 37–63.
- Buczkowski K., Klaus W., Kossowska A., Rzeplińska I., Woźniakowska-Fajst D., *Rola polityków i mediów w społecznym odbiorze przestępczości*, „Studia Prawnicze” 2012, nr 2, s. 103–134.
- Kossowska A., *Makrospołeczne uwarunkowania przestępczości młodzieży – zarys problemu* [w:] A. Błachnio-Parzych, J. Jakubowska-Hara, J. Kosonoga, H. Kuczyńska (red.), *Problemy wymiaru sprawiedliwości karnej. Księga Jubileuszowa Profesora Jana Skupińskiego*, Wolters Kluwer, Warszawa 2013, s. 1001–1009.

- Kossowska A., *Wykluczenie społeczne a przestępczość – wybrane aspekty* [w:] A. Rzepliński, I. Rzeplińska, M. Nielaczna, P. Wiktorska (red.), *Pozbawienie wolności – funkcje i koszty. Księga Jubileuszowa Profesora Teodora Szymanowskiego*, Wolters Kluwer, Warszawa 2013, s. 978–985.
- Kossowska A., *Zapobieganie przestępczości nieletnich – wybrane zagadnienia* [w:] T. Cielecki, A. Suchorska (red.), *Profilaktyka i resocjalizacja a przestępczość nieletnich w Polsce*, Kolonia Limited, Wrocław 2013, s. 31–40.
- Kossowska A., *Zmiana społeczna a przestępczość – wzajemne związki, uwarunkowania, konsekwencje* [w:] K. Buczkowski, B. Czarnecka-Działuk, W. Klaus, A. Kossowska, I. Rzeplińska, P. Wiktorska, D. Woźniakowska-Fajst, D. Wójcik, *Społeczno-polityczne konteksty współczesnej przestępczości w Polsce*, Wydawnictwo Akademickie Sedno, Warszawa 2013, s. 73–101.
- Kossowska A., Klaus W., *Skuteczność prowadzonych działań prewencyjnych, czyli co działa w praktyce* [w:] K. Buczkowski, B. Czarnecka-Działuk, W. Klaus, A. Kossowska, I. Rzeplińska, P. Wiktorska, D. Woźniakowska-Fajst, D. Wójcik, *Społeczno-polityczne konteksty współczesnej przestępczości w Polsce*, Wydawnictwo Akademickie Sedno, Warszawa 2013, s. 195–227.
- Buczkowski K., Czarnecka-Działuk D., Klaus W., Kossowska A., Rzeplińska I., Wiktorska P., Woźniakowska-Fajst D., Wójcik D., *Criminality and Criminal Justice in Contemporary Poland. Sociopolitical Perspectives*, Ashgate, Farnham 2015.
- Kossowska A., *Czy kryminologia jest potrzebna?* [w:] W. Klaus, D. Woźniakowska-Fajst, P. Wiktorska, K. Buczkowski (red.), *Po co nam kryminologia? Księga jubileuszowa Profesor Ireny Rzeplińskiej*, Wydawnictwo INP PAN, Warszawa 2019, s. 15–22.